

Verslag: archeologisch proefonderzoek t.h.v. de Oude Gentweg en de Ambachtstraat te Torhout

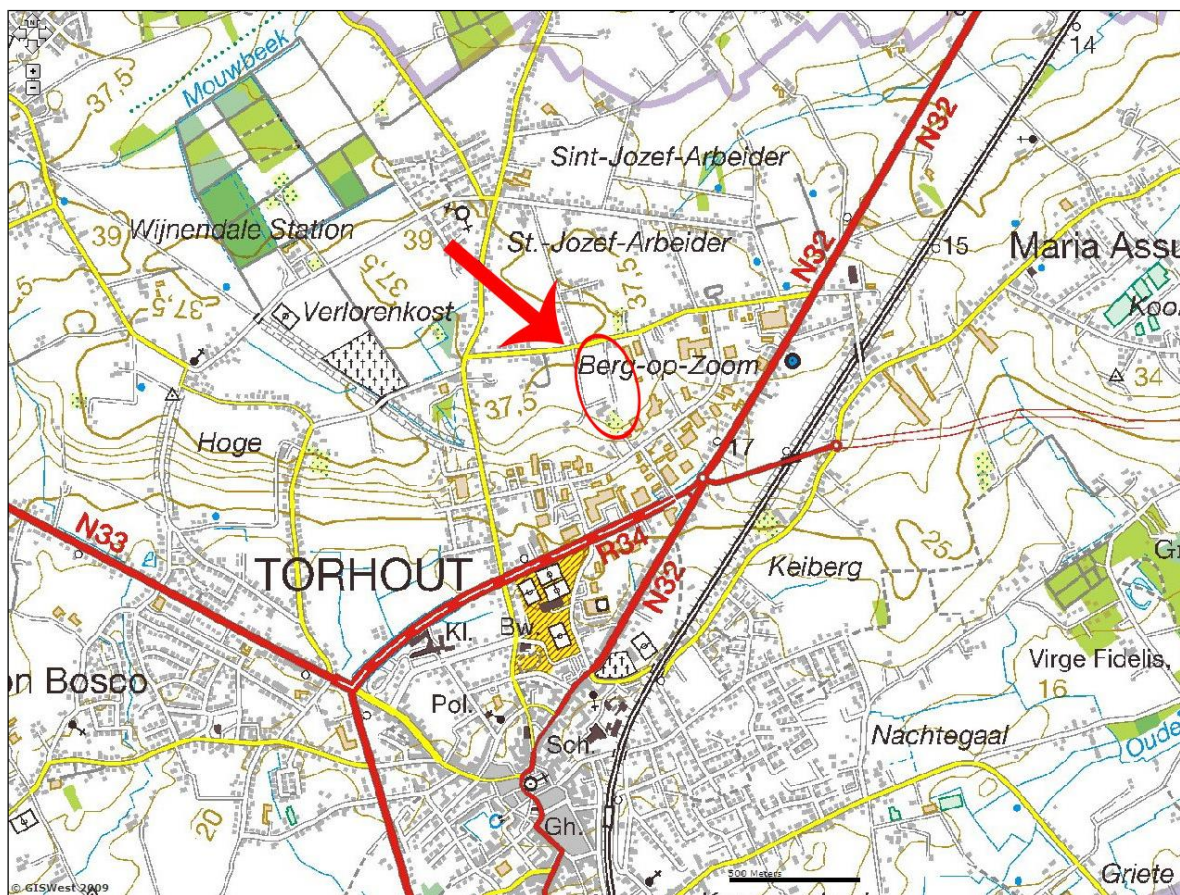

Auteur: Stefan Decraemer

Brugge 2010

1. Het archeologisch proefonderzoek en situering van het projectgebied.

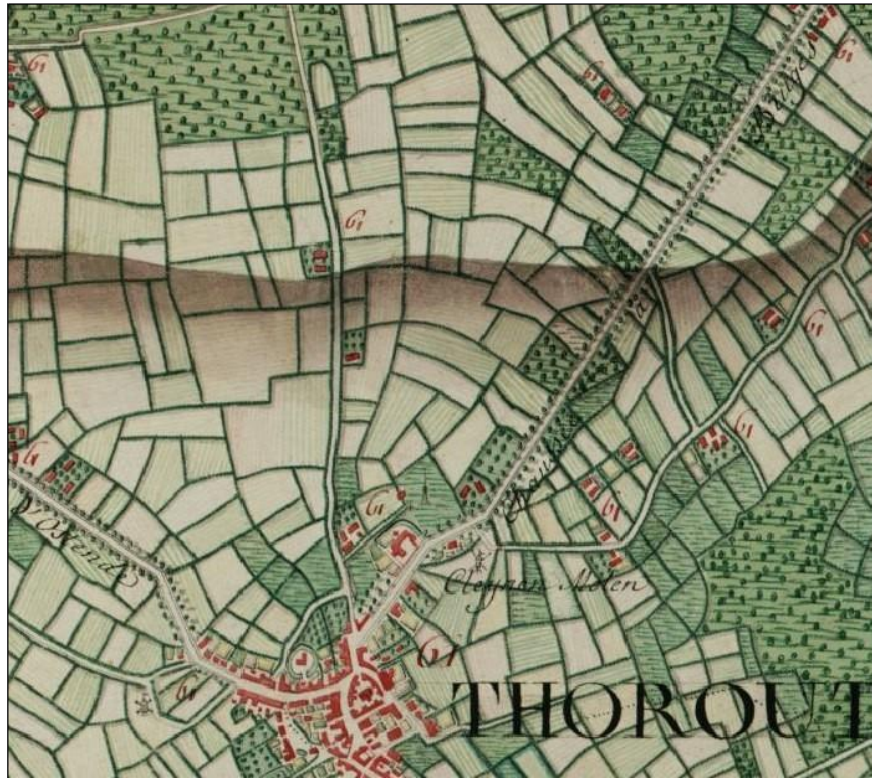
Naar aanleiding van de uitbreiding van het bedrijventerrein in Torhout werd door Raakvlak (Intergemeentelijke dienst voor archeologie in Brugge en ommeland), op vraag van de WVI, een archeologisch proefonderzoek uitgevoerd. Het proefonderzoek vond plaats tussen 8 en 12 februari 2010. Het projectgebied is gelegen in Torhout, ten noorden van de stadskern, tussen de Oude Gentweg en de Ambachtstraat (cfr. afb. 1). Het doel van het onderzoek was het inventariseren en waarderen van potentiële archeologische resten, die door de geplande werken zullen worden verstoord of verdwijnen. Deze resultaten worden geëvalueerd teneinde het voordien ongekende, archeologisch potentieel in de bodem vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

Afb. 1: Situering van het projectgebied (bron: www.giswest.be)

2. Historische achtergrond:

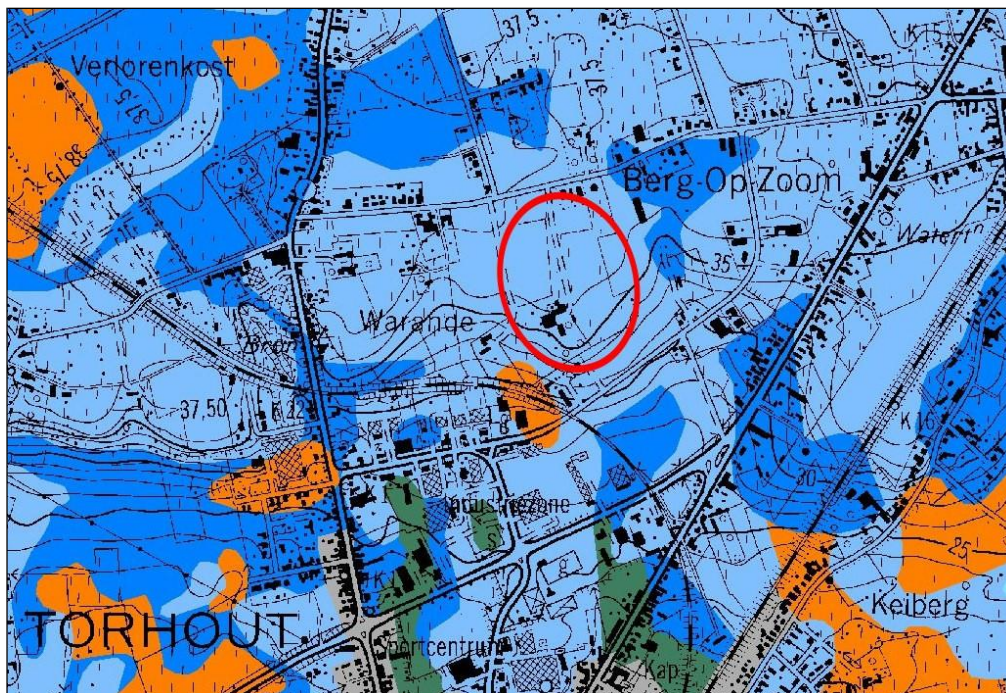
Er zijn geen historische bronnen over het projectgebied beschikbaar. Van het gebied zijn weinig historische kaarten beschikbaar. Op de kaart van Ferraris (1777) was het projectgebied vrij van bewoning (cfr. afb. 2).

Afb. 2: Kaart van Ferraris ten noorden van Torhout. Het projectgebied bevindt zich centraal bovenaan. (bron: www.ngi.be)

3. Bodemkundige achtergrond:

Torhout is gelegen in de zandstreek. Het projectgebied ligt meerbepaald in een matig natte, (lemige) zandbodem zonder of met onbepaald profiel (cfr. afb. 3). Het projectgebied is op een zandrug gelegen en lag een stuk hoger dan de stadskern van Torhout, wat duidelijk zichtbaar is aan de hoogtelijnen op afbeelding 3.

Afb. 3: Lichtblauw: (w)SdP (Matig natte lemige zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel) & ZdPd (Matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel). (bron: www.agiv.be & www.qiswest.be)

De bodem had over het gehele projectgebied een gelijkaardige opbouw. De proefsleuven werden aangelegd op een diepte van ca. 50cm. De boven- of ploeglaag had een dikte van 35 à 40cm. Onmiddellijk onder de ploeglaag lag het pleistocene zandniveau. Doorheen deze pleistocene zandlaag kwamen plaatselijk veldsteenconcentraties aan de oppervlakte.

Afb. 4: Profiel van de bodemopbouw in het zuiden van proefsleuf 11.

4. Onderzoekresultaten:

In totaal werden ter hoogte van het projectgebied 15 continue sleuven aangelegd van 2m breed (cfr. bijlage 1: grondplan). De proefsleuven werden ca. 0,50m diep aangelegd en afhankelijk van het terrein hadden deze een verschillende lengte:

- 1 tem 4: ca. 60m lang.
- 5 tem 7: ca 50m lang
- 8 tem 11: ca 130m lang
- PS 12: ca. 231m
- PS 13: ca. 223m
- PS 14: ca. 224m
- PS 15: ca. 223m

Gedurende dit proefsleuvenonderzoek kwamen in totaal 14 archeologische sporen en meerdere recente sporen aan het licht. In proefsleuf 14 werd een concentratie van vier paalsporen aangetroffen. Ter hoogte van deze sporen werd een kijkvenster aangelegd (cfr. bijlage 1).

Paalsporen & kijkvenster

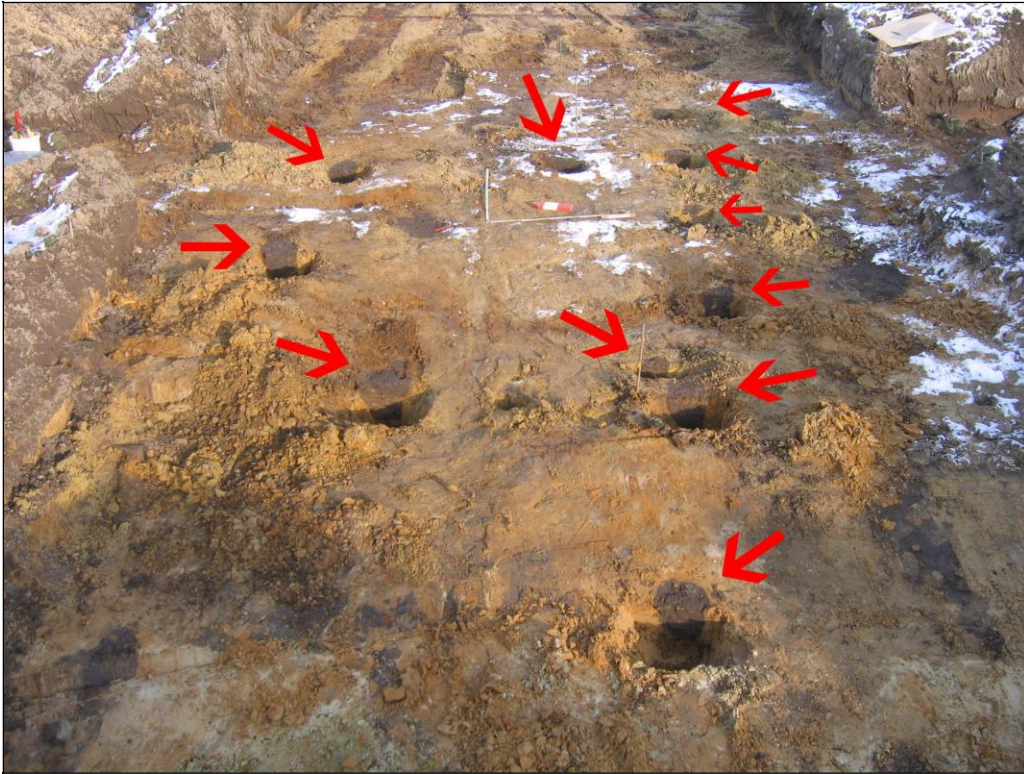
Zoals reeds vermeld werd in proefsleuf 14 een concentratie van 4 paalsporen aangesneden. Ter hoogte van deze paalsporen werd een kijkvenster (6m x 11m) aangelegd om deze sporen in een ruimere context te onderzoeken (cfr. afb. 5).

Afb. 5: Zicht op het kijkvenster voor couperen.

Bij de aanleg van het kijkvenster kwamen er 8 nieuwe paalsporen aan het licht. Aangezien er zich rondom deze paalsporen geen andere relevante sporen bevonden, werd, om tot een betere waardering van de site te komen, ervoor geöpteerd om deze sporen verder te onderzoeken. De sporen werden gecoupeerd. Uiteindelijk bleken er in totaal 11 paalsporen tot een gebouwsplattegrond (cfr. afb 5, 6 & 7) te behoren. Deze paalsporen waren gemiddeld 0,20m diep en hadden een donkergrijze, zandige vulling. Enkele bevatten wat houtskool- en baksteenspikkels. Centraal in het gebouwsplattegrond lag één dubbel paalspoor (S12) . Dit was vermoedelijk de centrale steunbeer, die een dakconstructie ondersteunde. In één paalgat werd een kleine wandscherf aangetroffen, die algemeen kan gedateerd worden in de late middeleeuwen. Rondom de verschillende

paalsporen bevonden zich recente verstoringen, namelijk lange parallelle (landbouw)bedden, waardoor mogelijk enkele paalsporen zijn verdwenen.

Afb. 6: Zicht op het kijkvenster na couperen.

Afbeelding 7 invoegen: gedigitaliseerd gebouwplattegrond in kijkvenster (Nico).

Kuilen

Naast de paalsporen werd in PS14 nog een grote kuil aangetroffen. Deze kuil met amorfe vorm (S13) bevond zich op een kleine 50m ten zuiden van het kijkvenster. In de vulling werd één wandscherf aangetroffen, die gedateerd wordt in de overgang van de volle naar de late middeleeuwen (2de helft 12de eeuw - 1ste helft 13de eeuw). In de directe omgeving van deze kuil werden geen andere sporen aangetroffen.

Daarnaast werd er in dezelfde proefsleuf nog een deel van een kuil aangesneden. Dit spoor bevond zich grotendeels onder de oostelijke sleufwand. Er werd geen materiaal in dit spoor aangetroffen. De redelijk vage aflijning, de matige bioturbatie en het verschil in vulling met de andere recente sporen sluiten een recente datering uit.

Grachten

Schuin doorheen PS3 liep een gracht. In deze gracht werd geen materiaal teruggevonden. De scherpe aflijning en de aanwezigheid van een recente, vierkante kuil net naast de gracht wijzen eerder op een recente datering.

In proefsleuven 8 t.e.m. 15 kwamen 2 grachten aan het licht, die parallel met de Oude Gentweg liepen. In deze grachten werden geen vondsten aangetroffen, waardoor deze niet precies kunnen gedateerd worden. Hoogstwaarschijnlijk gaat het hier om oude percelingsgrachten. De landbouwer die voorheen deze akkers bebouwde wist te melden dat deze grachten de resten van een oude percelering waren die hij zelf nog had dichtgeploegd.

In alle grachten en kuilen werd naar materiaal gezocht. Behalve veldsteen werd er in de sporen geen archeologische vondsten aangetroffen.

Recente sporen

In alle proefsleuven werden recente sporen aangetroffen. In het noorden van proefsleuven 1 t.e.m. 7 werd langs de Oude Gentweg een zeer groot puinspoor aangesneden.

In het noorden van PS9, PS10, PS12 & PS13 kwamen, in de directe omgeving van het nog aanwezige gebouw, meerdere recente sporen aan het licht. In PS9 kwamen een vijftal vierkante kuilen aan het licht. Daarnaast zijn een zeshoekig paalspoor in PS10; één vierkante kuil en één puinkuil in het zuiden van PS12 en één recente kuil in PS13 ook duidelijk van recente datum. Deze sporen hebben een scherpe aflijning en zijn vrij van bioturbatie. Al deze recente sporen kunnen gerelateerd worden aan de bewoningsactiviteiten in het nog aanwezige huis direct ten oosten van het graanbedrijf.

In het noorden van PS 12 t.e.m. 15 kwamen in de eerste honderd meter van de sleuven parallelle bedden aan het licht (cfr. afb 8). Deze parallelle structuren zijn te ondiep en te smal voor zandwinningskuilen. Ook het zand ter hoogte van deze verstoringen was niet van goede kwaliteit wegens de aanwezigheid van veel ijzerconcreties, gley-vlekken en veldsteen. Vermoedelijk gaat het hier eerder om restanten van landbouwactiviteiten. Deze bedden bevonden zich in de zone waar ook de hierboven besproken gebouwplattegrond werd aangetroffen. Mogelijk zijn er meerdere sporen die in relatie staan met de gebouwplattegrond verdwenen door deze bedden.

Afb. 8: Zicht op noordelijk eind van proefsleuf 13.

In bijna alle sleuven werden recente landbouwdrainages aangetroffen. Ceramieken drainages liepen volgens dezelfde oriëntatie als de proefsleuven. De plastic drainages liepen schuin doorheen de proefsleuven.

Van de eigenaar van het aanpalende graanbedrijf vernamen we dat tijdens de graafwerken voor de uitbreiding van het bedrijf een halfcirkelvormige gracht werd aangetroffen. Hij vermeldde dat ter hoogte van dit spoor extra funderingen voor stabiliteit moesten worden gestoken.

5. Besluit:

Als besluit kan gesteld worden dat er vanaf het einde van de volle middeleeuwen en in elk geval tijdens de late middeleeuwen in het noordoosten van het projectgebied menselijke activiteiten plaatsvonden. In de noordoostelijke hoek werd namelijk een laatmiddeleeuwse gebouwplattegrond bestaande uit 12 paalsporen aangetroffen. Mogelijk bevinden we ons hier aan de rand van een nederzetting.

Wegens het beperkte aantal sporen en vondsten, en aangezien de belangrijkste sporen reeds werden onderzocht, zal een systematische vlakdekkende opgraving binnen het projectgebied geen relevante aanvullende gegevens opleveren. Er dient wel rekening mee gehouden te worden dat een deel van de sporen kan verdwenen zijn door de aanleg van recentere landbouwbedden.

Indien er in de toekomst bodemverstorende ingrepen zullen worden uitgevoerd, zowel in noordoostelijke richting als in westelijk richting van het projectgebied wordt een archeologisch onderzoek ten stelligste aanbevolen.

6. Bibliografie:

Mestdagh M., 2000, Torhout. De geschiedenis van een stad., Torhout

Bijlage 1

Raakvlak

Torhout_Amb_proefsleufen

